

ВОЛИНСЬКІ ЄПАРХІАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

За єдину помісну Українську
православну церкву!

Часопис Волинської єпархії
Православної церкви України

№ 1 (218), СІЧЕНЬ 2023 р.

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ

високопреосвященнішого Михаїла, митрополита Луцького і Волинського,
боголюбивим пастирем, чесному чернецтву та всім вірним Волинської єпархії Православної церкви України

Христос народився! Дорогі брати і сестри!

*Христос рождається – славете!
Христос із небес – зустрічайте!
Христос на землі – величайте!*

Ірмос канону Різдва Христового

Незважаючи на сумні події в нашій державі, коли український народ боронить цілісність та незалежність своєї Батьківщини, ми святкуємо Христове Різдво – величне торжество всього християнства. Сталося велике чудо, на яке тисячоліттями чекали старозавітні праведники, про яке провіщали пророки. Бог явився людям во плоті: будучи Творцем світу, принизив Себе і став людиною. Величний і незбагнений Бог не тільки наблизився до людини, але і з'єднався з людською природою, щоб знищити гріх і смерть.

Різдво Христове – це подія, що сталася в часі, але має силу вічності. Син Божий не просто наблизився до людини, але й ототожнив її з нею. Він відродив у нас гідність людини, створеної на образ і подобу Божу (Бут. 1, 26). Сам став людиною, поклавши початок оновленню світу, початок новому благодатному спілкуванню з Богом. Відомий православний богослов XIV століття святий Миколай Кавасила навчає, що Христос «перший і єдиний, Хто показав нам істинну й досконалу людину». Відтоді кожен, хто шанує Бога, повинен шанувати і людину, а хто принижує людину, той ганьбить і Бога, Який прийняв нашу природу.

Різдво Ісуса Христа є глибокою таємницею, волею небесного Отця та великою загадкою для людей, бо складно збагнути людям народження вічного Бога як людини і через людину.

Як вифлемські пастухи, що віднайшли в яслах живого Бога, так і ми сьогодні стоїмо перед Господнім обличчям, сповнюючись Його миром. Народження Христа в чудесний спосіб запевняє

кожного із нас у Його присутності серед випробувань і викликів нашого життя. Його народження – це знак надії серед лихоліття війни, недуг, страждань та сумнівів. Відкриймо свої серця на Його надію, вірмо у Його любов, бо завдяки їй Він сам прийшов у світ, аби нам дарувати спасіння.

Різдвяні церковні піснеспіви і народні колядки, що прославляють народження Богонемовляти, радісною звісткою осявають наше життя, незважаючи на війну й буденні турботи. У цих піснеспівах із дитячою щирістю й чистотою відображається душа нашого боголюбивого народу, його віра, його вікові надії та сподівання, радість зустрічі з Тим, Хто явив світу путь, істину і життя (Ін. 14, 6).

Прихід Божого Сина на землю змінює людське розуміння волі Творця. Крім видимого світу, в якому ми живемо, який відчуваємо, є ще невидимий, але реальний духовний світ, у який входимо через сповнення Божої волі.

Дослухаючись до євангельського благовістя і розмірковуючи над таємницею Боготілення, ми відкриваємо для себе багатство благості, лагідності та довготерпіння Господнього (Рим. 2, 4) і разом з тим вчимося бути вдячними нашому Спасителю за те, що «ми пізнали любов, яку має до нас Бог, і увірували в неї» (1 Ін. 4, 16).

Різдво Христове 2023 року ми зустрічаємо не лише з радістю, але й з тривоگوю в душі. Радісна новина – бо Різдво Христове приходить у наші оселі й парафії, але повномасштабна кровопролитна війна Московії проти України, яка триває з 2014 року, тривожить серця.

Особливо в ці святкові дні думки та молитви линуць до мужніх воїнів, які боронять нашу землю, захищають мир і спокій осель. Ми співчуваємо всім, хто втратив своїх рідних, – наших героїв, і запевняємо, що вони назавжди залишаться у пам'яті та історії народу.

Славлячи новонародженого Христа, припадимо ж разом із простими пастушками та мудрими волхвами до Його ясел. Славмо Його вітлення та радіймо спасінню, що прийшло для кожного із нас.

Вітаю вас, всечесні отці, дорогі брати і сестри – волинці, відважні воїни – захисники України, із Різдвом Христовим, яке ми разом із більшістю європейців починаємо святкувати 25 грудня, а також із Новим 2023-м роком! Бажаю, щоб це Новоліття було для всіх сповнене милості Божої, отримання перемоги над московитським агресором, щоб запанував довгоочікуваний мир у нашій волелюбній Україні і збулася мрія всіх українців – об'єднатись у велику, єдину Православну Церкву.

Вітаю народних депутатів України від Волині: Ігоря Палицю, Степана Івахіва, Ірину Констанкевич, Ігоря Гузя, В'ячеслава Рубльова, Валерія Стернійчука. Вітаю голову Волинської обласної військової адміністрації Юрія Погуляйка, голову Волинської обласної ради Григорія Недопада і весь депутатський корпус, луцького міського голову Ігоря Поліщука, голів районних державних адміністрацій, міських рад, голів об'єднаних територіальних громад і сільських старост із різдвяними та новорічними святами. Молитовно бажаю вам мудрості, відваги й відданого служіння своєму народові в цей непростий і тривожний для нашої держави час.

Бог миру і благодаті нехай дарує всім нам міцну віру та вселяє надію на швидку перемогу над ворогом.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай буде з усіма вами.

Христос народився! Славимо Його!

З ласки Божої

+ Митрополит

митрополит Луцький і Волинський

Наша газета – у Вашу скриньку чи на монітор

Боголюб'язний читачу! Наш часопис – корисний засіб у духовному житті православного християнина. Щоб ця релігійна газета надходила Вам додому – випишіть її в будь-якому поштовому відділенні області, починаючи з будь-якого місяця.

Індекс у каталозі обласної періодики – 91241.

Ця ж газета в електронному вигляді, архів її основних публікацій, радіопередач та інших аудіо-, відео- і текстових документів, церковні новини тощо – в інтернеті за адресою: www.pravoslaviavolyni.org.ua

ХРОНІКА

Коментар: чи можна створювати ігри про Ісуса

Голова інформаційно-видавничого центру протоієрей Віталій Собко та культуролог Арсен Гребенюк поділилися думками з цього приводу для видання *konkurent.ua*.

Це видання 18 листопада опублікувало статтю про передбачуваний вихід в інтернеті гри-симулятора «Я – Ісус Христос» ("I am Jesus Christ"), створеної польською компанією. В ній йдеться про те, що учасники гри зможуть відтворити події з життя Ісуса Христа і навіть «бути Ним».

«Історія церкви свідчить, що Боже слово завжди намагалися поширювати так, аби його можна було краще сприйняти й засвоїти. Христос, наприклад, Благу Вістку, Євангеліє, поширював через притчі. Християнство завжди використовувало культуру, мистецтво, багато інших засобів, щоб наблизити людину до Бога. Доказ цьому – храм: архітектура, художнє мистецтво, музика, вертеп (театр), проповідь. Це значить, що може бути й відеогра. Але якщо автор розглядає свій доробок саме як благовістя, то йому слід звернутися за благословінням церкви. Щоб поряд із його добрим насінням не виявилось бур'яну. Та й батьки мають бути впевнені, що в грі нема ересі і її можна дати дітям», – сказав о. Віталій.

А кандидат філософських наук А. Гребенюк звертає увагу: компанія-видавець спеціалізується на симуляторах різних професій – від пожежника до злодія. А Ісус – це ж не професія, тут треба вміння поєднати реальну історію з її інтерпретацією, реалістичністю і символізмом. «Якщо суть гри буде в тому, щоб лише побачити біблійні оповіді в сучаснішій формі, то цього замало. А якщо в тому, щоб Ісус вчиняв якось інакше, ніж це нам відомо, то це вже надто ризиковано. Адже біблійний Ісус – це приклад і ідеал для великої кількості людей. Швидше за все, реклама гри виявиться цікавішою за саму гру, як вже було не раз. Утім, сам факт, що Ісус не просто згадується, а гравці виступатимуть в його ролі, однозначно привертає увагу. Навіть якщо "I am Jesus Christ" виявиться провальною, її пам'ятатимуть і буде більше охочих особисто з нею ознайомитися. Розробників можна похвалити за сміливість, а чи будемо хвалити за щось іще – побачимо», – підсумовує науковець.

До слова, провідний розробник гри українець Максим Височанський стверджує, що п'ять разів прочитав Біблію та відвідав важливі для християнства історичні місця Ізраїлю. За його словами, молитва є вагомою частиною його повсякденного життя.

Віддали останню шану захиснику Вікторові Анченку

Запокійну відправу в луцькому кафедральному соборі Святої Трійці 24 листопада очолив декан протоієрей Микола Нецькар.

«Дорога родине, прийміть від нас найщиріші співчуття. Сьогодні скорбите не тільки ви, але і вся наша країна. Тому що проводимо у вічність кращих із кращих синів нашої землі, які віддають своє життя за її захист. Щиро дякуємо і низько вклоняємося вам за вашу величезну жертву, схиляємо перед вами не тільки голови, коліна, схиляємо свої серця», – сказав у скорботній проповіді о. Микола.

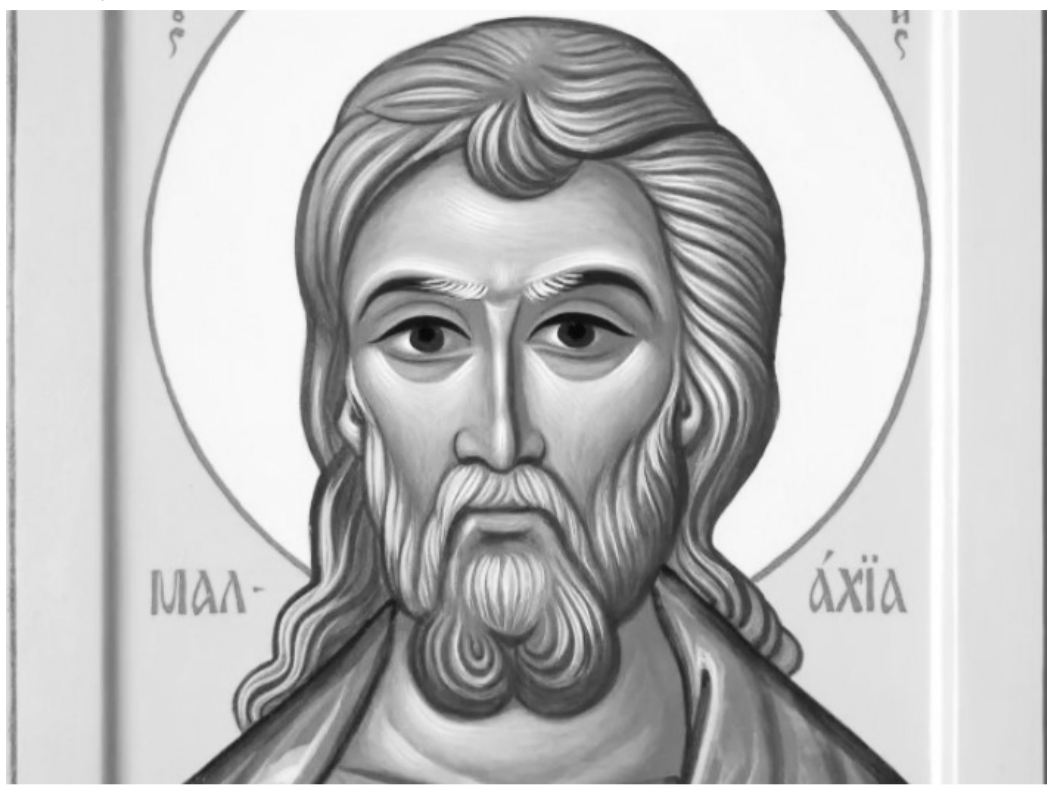
Віктор Едуардович Анченко, 1976 року народження, лучанин, був призваний 6 березня в армію за мобілізацією у військову частину на посаду стрільця-санітара. Загинув 13 листопада поблизу населеного пункту Павлівка Донецької області.

Епархія молитовно вшанувала всіх українців, заморених голодом

3 нагоди Дня пам'яті жертв голодоморів у деканатах 26 листопада відбулися помінальні заходи й богослужіння.

В обласному центрі запозайку літню очолив митрополит Луцький і Волинський Михаїл. Як і щороку, її відправили на Замковій площі біля пам'ятника жертвам політичних репресій. Перед цим згадали волинців, які рятували біженців у голод 1947 року: на території Хрестовоздвиженського храму покладали квіти до меморіального знака милосердю наших країв.

Нині згадуємо рідних і близьких, які загинули в часи безбожницької влади, зазначив у слові високопреосвященний. Але історія

16 січня – пророка Малахії

Ім'я цього святого означає «посланець, ангел». Заслужив він його тільки тому, що був дуже вродливим і приємним. Усіма діями старався виправдовувати зміст свого імені, творив безліч добрих справ.

Жив ясновидець за 400 років до Різдва Христового, у часи повернення юдеїв з вавилонського полону. Малахія був останнім представником старозавітних пророків. У канон Біблії

входить його книга, в якій він засуджував малолів'я юдеїв, пророкуючи пришестя Месії і Його Предтечі та останній Суд.

Збереглися відомості, що події майбутнього йому відкривали янголи, з якими він зустрічався. Очевидним залишається факт Божої помочі його діянням.

Помер Малахія у молодих літах і похований з батьками на своїм полі.

31-ша неділя після П'ятдесятниці

Цього дня у храмах читається уривок із Євангелія про сліпого жебрака, який, відчувши наближення Ісуса, попросив Його помилування. На запитання Месії, чого він хоче, той відповів: «Господи, щоб мені прозріти!» (Лк. 18:41). Син Божий сотворив диво і повернув жебраку зір, наголосивши при тому, що його спасла віра. На радіоща чудодійного зіллення злидар «пішов за Ним, славлячи Бога; і всі люди, побачивши це, віддали хвалу Богові» (Лк. 18:43).

Та чи тільки з удачності пішов за Ісусом прозрілий чоловік, чи повело його в дорогу праведників учення Господне? Згадаймо багатого юнака, який запитував Ісуса, що потрібно, аби отримати Царство Небесне, і почувши – треба принести в жертву все своє багатство, засумнівався. Цей же не сумнівався й однієї миті, а відразу пішов за своїм Спасителем. Виходить, освічений і духовний багатий був далеким від прозріння істин Божих, маючи здорові очі, тобто залишився тим же сліпцем.

Ця історія буде завжди на часі, допоки духовна сліпота застилатиме очі цілком здоровим людям. Адже багато очевидних речей сприй-

мають не серцем, навіть не очима, а заскоружлими переконаннями, що підміняють справжні цінності.

Мова навіть не про матеріальні блага, з якими пов'язано чи не все свідоме життя практичних людей, а про розуміння прописних істин віри. Адже прозрілий жебрак пішов дорогою Ісуса, щоби переконувати народ у правдивості Його дороги. Прозріння як таке підняло його вище над побутом, дало можливість зрозуміти багато важливіших за земні питання речей.

Важко багатому розлучитися зі скарбами, важко обмеженому в помислах розширити свій кругозір. Для цього треба повірити у вищу і світлішу ідею буття – спасіння душі в Царстві Небесному. Ми ніби і знаємо про це, трактуємо голосливо високий зміст відомих постулатів, але не в змозі переступити уявну і чітку межу та йти справжнім шляхом Христа.

А починати потрібно так, як це зробив жебрак при дорозі, – покликати на допомогу Месію і попросити Його помочі. Не сумнівайтеся – Він завжди радо прийде на допомогу.

Віталій КЛИМЧУК

повторюється. Наші міста й села знову оточені окупантами – без електрики, без води та їжі. Як і тоді, люди страждають від голоду. Тож маємо молитися за убієнних і в ХХ, і в ХХІ століттях. «У цей скорботний день просимо Царства Небесного тим, хто постраждав тоді й тепер. Просимо

в Бога сьогодні прощення за ті гріхи, які вчиняємо, щоб не повторювалися страшні для нас уроки», – наголосив владика.

У поминальних заходах взяли участь: канцлер епархії протоієрей Микола Цап, міський декан протоієрей Михаїло Онищук, інше духо-

венство, представники влади й громадськості. Люди принесли з собою пам'ятні колоски як символ страшного часу.

Щороку в четверту суботу листопада Україна вшанує пам'ять жертв голодомору 1932–1933-го та масових штучних голодів 1921–1923 і 1946–1947 років. Цього року вшанування пам'яті жертв сталінського режиму відбувалося під час повномасштабної війни Московії проти України. Агресор у цій війні переслідує ту саму мету, що й під час голодоморів, – знищити українську ідентичність і націю.

Відспівали сержанта Івана Газюка на його ювілей

Чин похорону в лучському кафедральному соборі Святої Трійці очолив декан протоієрей Микола Нецькар 1 грудня.

У проповіді душпастир зазначив, що батьки змалку прищепили своєму синові любов до України. Коли настала війна, пішов захищати свою землю. Війна спричиняє смерть і забиває найкращих. Церква молиться і надалі молитиметься за всіх, хто поклав життя за Вітчизну. Рідним і близьким захисника нехай Господь додасть сили в молитві. А піснеспів «Вічна пам'ять» нехай не накликає сум, а буде стежиною любові до місця спочинку героя, зазначив о. Микола.

Іван Ярославович Газюк, 1992 року народження, лучанин, випускник історичного факультету ВНУ ім. Лесі Українки, був призваний у ЗСУ до складу військової частини на посаду головного сержанта. Із початком війни брав участь в АТО. Загинув воїн 25 листопада поблизу Бахмута Донецької області. 1 грудня захисник мав би відсвяткувати 30-ліття. Похоронили бійця на Алеї почесних поховань міського кладовища поблизу с. Гаразджя.

У Луцьку пройшов концерт барокової музики для ЗСУ

Доброчинний виступ камерного хору «Кредо» відбувся у храмі Холмської ікони Божої Матері (просп. Волі, 24). Вечір присвятили 300-річчю з дня народження Григорія Сковороди.

Як розповіла художній керівник і регент Катерина Токало, 3 грудня учасники виконали вісім творів. Звучала музика Миколи Дилецького, Антоніо Лотті та інших композиторів тієї епохи.

Деякі твори мовою оригіналу прочитав настоятель парафії і міський декан протоієрей Михаїло Онищук. А про творчий спадок філософа, письменника і музиканта (як стверджують науковці – й автора «Херувимської») розповідав священник із Рівного Володимир Тимків.

Григорій Сковорода – видатний український філософ-містик, богослов, поет, педагог, випускник Київської академії та Петербурзької співацької капели, викладач Харківського музичного колегіуму, певний час був придворним музикантом. У його творчому доробку, крім байок і філософських речей, є музика до літургії. Добре відомі його пісні «Стоїть явор над горою», «Ой ти, птичко жолтобоко», «Всякому гóроду нрав і права», псалми й канти.

Бароко – це стиль європейської музики 1600–1750 рр. Вершиною, зазвичай, вважають творчість Й.-С. Баха, Г. Генделя та інших.

Під час цього творчого заходу на потреби армії зібрано понад 15 тисяч гривень.

Свято з архієреєм у Дитячій церкві

Митрополит Луцький і Волинський Михаїл очолив Божественну літургію в каплиці Введення у храм Пресвятої Богородиці, що в обласному центрі (вул. Конякіна, 25-В) з нагоди престольного празника.

3 високопреосвященним 4 грудня молилися: луцький районний декан протоієрей Володимир Присяжнюк, намісник луцького Братського Хрестовоздвиженського монастиря ігумен Никодим (Смілій), настоятель парафії протоієрей Віктор Михалевич та інше духовенство. Юні віряни привітали присутніх гарним концертом.

У проповіді високопреосвященний нагадав: Бог є любов, тому Свій гнів Він може змінити на милість. Все в житті може змінитися, але потрібне бажання. Задля нашого бажання ми щось змінюємо у своєму житті. Наприклад, гарно вдягаємося чи прикрашаємося. І, згідно із заповіддю, стараємося любити себе, щоб знати, як ставитися до інших.

Продовження на с. 3

ДВІ ПАРАФІЇ БАЖАЮТЬ ПЕРЕЙТИ НА НОВИЙ КАЛЕНДАР

Громади Пророка Іллі с. Копачівка Рожищанського деканату і Воздвиження хреста Господнього с. Вільхівка Горохівського (Луцький р-н) звернулися до Управління єпархії щодо переходу на новий стиль.

Нагадаємо, що після позитивного рішення парафіяльних зборів настоятель має звернутися з проханням до митрополита Луцького і Волинського Михаїла, який зробить подання на Священний синод. Після благословення церковної влади можна розпочинати життя за т. зв. новим стилем.

У новоюліанському календарі всі церковні свята і присвятки, крім великодніх і прив'язаних до них, а також пости, крім Великого, дні ангела зміщуються на 13 днів раніше за юліанський.

Оксана КАРНКОВСЬКА

КЕРУЮЧИЙ ЄПАРХІЄЮ ЗУСТРІВСЯ З АДОЮ РОГОВЦЕВОЮ

Митрополит Михаїл 8 грудня мав зустріч з народною артисткою, Героєм України Адоєю Роговцевою.

Широко відома акторка театру і кіно приїхала до Луцька, щоби провести літературний вечір «Стежками Лесі Українки». Захід організували Благодійний фонд Ади Роговцевої та ГО «Фундація мистецького розвитку Наталії Грабовецької».

Владика спілкувався з Адоєю Миколаївною про духовно-культурне життя країни, зокрема, розвиток музейної справи нашого краю. Відзначили точки дотику, адже обоє вболівають за популяризацію постаті й спадщини Лесі Українки. До речі, артистка схвально сприйняла ідею архіпастиря перенести пам'ятник відомій волинянці з Театрального майдану обласного центру на площу перед головним корпусом університету, який носить її ім'я.

Після зустрічі в консисторії, на якій також відбулося нагородження акторки благословенною архієрейською грамотою, вони відвідали пам'ятні місця великої письменниці в обласному центрі. Це, зокрема, будинок Косачів у Старому місті та ймовірне місце, де маленька Леся намочила ноги на Водохреще і це призвело до багатолітньої хвороби. Побували й у Музеї волинської ікони, де вшанували велику святиню Русі-України – чудотворну Холмську ікону Божої Матері.

Ольга ВЕРЕМЧУК

ТОЧКА ЗОРУ

ЯК І ЧОМУ ТРЕБА СВЯТКУВАТИ РІЗДВО ПІД ЧАС ВІЙНИ

Митрополит Луцький і Волинський Михаїл нагадує волинянам, що у воєнний час теж потрібно відзначати Різдво (й інші празники різдвяного циклу), але трохи інакше.

Цей день – незважаючи на календарні стилі – розкриває зміст народження Ісуса Христа, тож для християн це одне з головних торжеств. Його треба проводити, відганя-

ючи сумний настрій, скорботу, біль, відчай, депресію, спричинені війною. Але це празникування, звісно, має бути скромнішим у його зовнішніх, матеріальних проявах.

Зокрема, керуючий єпархією вважає, що варто прикрашати домівки і храми тими іграшками, які залишилися з минулих років. Не слід витратити кошти на нові. Недоречно й перетворювати традиційне застілля на бенкети. На заощаджені гроші добре б підтримати наших бійців. Різдвяна трепетність повинна панувати в наших душах, адже цим теплом можемо зігріти ближніх.

На Різдво варто робити подарунки, переконаний владика Михаїл. Але не лише дітям чи іншим родичам, а й воїнам. Саме під час таких свят через добрі справи можемо стати ближче до Господа, порадівши Його народженню, а разом із Богом – на крок ближче до перемоги.

Ольга ВЕРЕМЧУК

КАПЕЛАНСТВО

ВІЙСЬКОВІ СВЯЩЕННИКИ – НА ХЕРСОНЩИНІ

У першій декаді грудня капелани єпархії доставили гуманітарну допомогу на звільнені землі того краю.

З благословіння керуючого нашої єпархії митрополита Луцького і Волинського Михаїла цього разу їздили протоієреї Олександр Вронський, Іван Гуреєв, Євген Рудь, Володимир Труш та ієрей Сергій Куль. Душпастирі на чолі з єпископом Херсонським і Каховським Борисом (Харком) звершили в обласному центрі молебень на місці храму, знищеного більшовиками. Потому помолилися в церкві Великомученика Пантелеймона.

Як розповів о. Олександр, передали теплий одяг, питну воду, продукти харчування, гігієнічні засоби, які зібрали добровільці для цивільного населення й військових.

Оксана КАРНКОВСЬКА

ЗВ'ЯЗОК ЧАСІВ

ВЛАДИКА МИХАЇЛ ВИСЛОВИВСЯ ЩОДО ЗМІНИ НАЗВИ РОСІЇ

Митрополит Луцький і Волинський поділився міркуваннями стосовно можливості називати по-українськи Росію її історичною назвою – Московія.

Керуючий єпархією нагадує відомий факт: самоназва держави та її найменування іншими мовами, як-от українською, збігаються не завжди: Дойчлянд – Німеччина, Суомі – Фінляндія, Ніппон – Японія, Чжунхуа – Китай, Сакартвело – Грузія, Гаястан – Вірменія і т. д. і т. п. А ось назви польською мовою: Влохи – це Італія, Хіни – це Китай, Венгри – це Угорщина тощо.

Слово *Росія* (від грецької назви Русі – Ῥωσία) стало використовуватись як назва нашого північного сусіда за указом царя Петра I з 1721 року. Доти країна називалась *Московія*. Таким чином самодержець вирішив підкреслити нібито пряму спадкоємність своєї держави від давньої Русі з центром у Києві й завуалювати факт, що московити – це значною мірою угро-фінські племена, слов'янізовані вихідцями переважно з Київщини й Чернігівщини. Правда про угро-фінське (а також монголо-татарське) походження Московії не підходила для творення нової імперії, тож назву замінили на *Росію*, тобто *Русь*.

Для нас, українців-русичів, прямих спадкоємців Русі (Київської, Волинсько-Га-

лицької та інших історичних утворень), буде справедливим називати РФ старою назвою – *Московія*. У цьому, вважаємо, нема ніякої образи.

Останнім часом пропозиції називати по-українськи Росію Московією звучать і з уст високопосадовців. На цьому настоює суддя Конституційного Суду Сергій Головатий, представник України в Організації Об'єднаних Націй Сергій Кислиця. Є відповідна електронна петиція на сайті Президента України.

Митрополит Михаїл зазначає, що неофіційно можна повертатися до таких історичних найменувань – *Московія*, *московитяни*, *московитська мова* тощо – вже й зараз, не ждучи офіційного рішення Верховної Ради чи інших органів.

Крім загальнополітичного значення, запропонована ідея може мати й церковний вимір: у разі зміни називання цієї країни слід буде змінити й називання українськими мовцями Російської православної церкви.

Віктор ГРЕБЕНЮК

Зображення: Карта Московії
Ніколааса Фішера, 1681 р.

У РУДНІ ОСВЯЧЕНО НОВИЙ ІКОНОСТАС І РОЗПИСИ

Митрополит Луцький і Волинський Михаїл очолив богослужіння в парафії Архістратиґа Михаїла, що в цьому селі Рожищанського деканату (Луцький р-н). Високопреосвященний звершив чин освячення іконостаса й настінних розписів та служив Божественну літургію.

19 листопада з владикою молилися: декан протоіерей Василь Шняк, настоятель священник Олег Куліш, інше духо-

венство. Архієрейськими благословенними грамотами нагороджено активних парафіян.

У слові керуючий епархією нагадав заповідь Господню «Люби ближнього свого, як самого себе». Тож якщо навчимося любити себе, тоді знатимемо, як любити інших. Якщо ближньому зробили добре, то це для Бога. Людина є в центрі вселенної, каже владика. Це потрібно зрозуміти.

Якщо не зрозуміємо, загинем духовно, бо порушуємо закон гармонії, установлений Творцем. Порушивши будь-який закон – чи духовний, чи фізичний, – людина помирає. Смерть починається ізсередини. Якщо її прийняти, вона заволодіє людиною, коли не приймаємо – людина uzдоровлюється. Усе залежить від нас.

Цей Божий дім засновано 2007 року. 2012-го громада із тимчасового приміщен-

ня перейшла до новозбудованого храму. Його освятив у листопаді 2015-го тоді ще вікарій Волинської епархії єпископ Матфей (Шевчук). Раніше в церкві іконостаса не було, його встановили торік. Внутрішнє оздоблення церкви виконано кілька років тому волинськими художниками, серед яких і панотець із с. Гайове Ківерецького деканату протоіерей Олег Чвир.

ДЕСЯТЬ РОКІВ ТОМУ ОСВЯЧЕНО ЦЕРКВУ АПОСТОЛА ФИЛИПА

27 листопада, в день цього святого, з нагоди празника луцької церкви (мікрорайон Черничі) Божественну літургію очолив митрополит Михаїл.

З високопреосвященним служили: канцлер протоіерей Микола Цап, декан протоіерей Михайло Онищук, настоятель парафії протоіерей Володимир Вакін (ректор Волинської православної богословської академії), інше духовенство нашої,

Тернопільської і Коломийсько-Косівської епархій.

Виголошуючи проповідь, високопреосвященний зазначив, що у нас в Україні є перспектива щасливого і мирного життя. Маючи велику віру, надто мало часу проводимо в молитві. Більше спостерігаємо за новинами в інтернеті, переживаємо, хвилюємося. Тож через недостатність нашої молитви перемога ще не настала. Владика

запропонував задовгий час проведення в інтернеті замінити стоянням перед іконою. Молитися потрібно щиро, бо Господь – із нами. «Якщо Господь з нами, тоді хто проти нас? Сумнівів у цьому не буде, чудеса трапляються і нині. Тож будьмо апостолами, щоб зміцнювати духом інших», – навчав митрополит.

Архієрейські благословенні грамоти вручено активним мирянам. По закін-

ченні відправи о. Володимир ознайомив присутніх із проектом нового храму, який постане поруч, оскільки цей уже не може вмістити всіх вірних.

Цей Господній дім збудовано 2012 року. Тоді 27 листопада митрополит Михаїл освятив дерев'яну невелику церкву та відслужив у ній першу літургію. В листопаді 2019-го на території відкрили дитячий майданчик. Працює недільна школа.

АРХІЄРЕЙ НА ЮВІЛЕЇ АНДРІЇВСЬКОЇ ЦЕРКВИ В КОВЕЛІ

Митрополит Луцький і Волинський очолив Божественну літургію в храмі Апостола Андрія Першозваного у цьому райцентрі з нагоди 30-річчя відновлення Божого дому.

11 грудня, в 26-ту неділю після П'ятдесятниці, перед престольним празником, із високопреосвященним молилися: декан Благовіщенського округу протоіерей Василь Мичко, настоятель протоіерей Іван Оринчак, інше духовенство. Активним мирянам вручено архієрейські благословенні грамоти.

У слові високопреосвященний зазначив, що свобода – це найбільший дар, який дав нам Спаситель. Але апостольська свобода – це розповідати про Ісуса Христа, як це робив Андрій Первозваний.

У заповіді Господній сказано, щоб шанувати своїх батьків, «бо добре тобі буде і довго житимеш на землі». Але якщо родителів уже немає, то належить молитися за їхнє упокоєння і доглядати могили. Дуже важливо шанувати зараз те, що шанували наші прародичі: пісні,

звичаї, обряди, імена. Це наша історія, і нам усім треба бути патріотами, тобто захисниками своєї Вітчизни, національних інтересів і цінностей. На завершення владика побажав любити Україну, свій край так, як любив апостол.

В Андріївському храмі розпочали богослужіння в роки незалежності України. Збудована ще в XIX ст., каплиця спочатку належала римо-католикам. Вона вистояла під час революцій і воєн. «За советів» у ній зберігали міндобрива, а потім стала будинком громадської панахиди. На початку 1990-х рр. зареєстровано громаду Апостола Андрія Першозваного. РКЦ погодилась надати для православної церкви в користування колишню свою будівлю.

За короткий час стараннями тодішнього настоятеля протоіерея Дмитра Кекляка і вірних здійснено реконструкцію храму з добувою дзвіниці. Багато допоміг у той час міський голова Анатолій Семенюк. Це була перша в Ковелі українська, з патріотичним духом церква.

«НЕ КРАДИ!»

Від чіткості й лаконічності восьмої Божої заповіді (Вихід 20:15) багато людей ховаються, знецінюючи зміст цього дієслова. Чомусь вважається, що особа, яка здатна на крадіжку, має постати з мішком за плечима в темну пору доби. Безумовно, крадіжка – справа темна і належить до компетенції темних сил: до таких дій спонукає лукавий. Кожен раз, промовляючи молитву до Отця, ми просимо вберегти себе від спокусу, та не завжди проявляємо твердість у діях. Якщо навіть не крадемо матеріальні цінності, не несемо їх у лантуху до власної оселі, то в житті знайдеться чимало обставин, які причислять нас до когорти ласих на чуже.

Восьмою заповіддю Господь Бог забороняє привласнення будь-яким чином того, що належить іншим. Він вимагає пошани до майнових прав інших людей та держави. У давнину порушенням цієї заповіді вважалося здебільшого безпосереднє позбавлення власності іншої особи – крадіжка чи грабіж. Цю заповідь часто «легітимно» не виконували, вдаючись до відчуження майна різним шахрайством.

Саме тому в сучасному християнстві гріхи супроти цієї заповіді поповнилися широким переліком майнових та економічних злочинів, таких як: хабарництво, рекет, здирництво, спекуляція, несплата чи несвоєчасна сплата заробленого, податків і боргів, неліцензійне користування ресурсами (наприклад, браконьєрство, незаконна забудова), пошкодження чужого майна. А ще згадаймо піратське відео, звукові книги, скачані без дозволу автора, комп'ютерне забезпечення, за яке «забули» заплатити...

Тобто заклик не красти стосується і нематеріальних форм власності, наприклад, авторських прав на винаходи й художні твори, незаконне користування чужим ім'ям, плагіат, незаслужені нагороди і т. ін.

Пригадується курйозний випадок із моїм побратимом Феодосієм Мандзюком, який писав гумористичні твори під псевдонімом Кость Волиняка. На піку літературної слави хтось використав його популярність і під його іменем організував «творчу зустріч» із працівниками Гнідавського цукрового комбінату. Перед вдячними слухачами читалися автор-

ські твори Феодосія, а наприкінці дирекція заводу подарувала «поетові» мішок цукру. Феодосій Григорович часто згадував цю подію, але не з образою, а як гумористичну бувальщину. В цьому випадку крадіж скористався не тільки чужим талантом задля незаслуженої поваги, а ще й заробив матеріальний ресурс (це було в 90-ті, у часи дефіциту).

А не раз у співавторів книги беруть «діячів», які не мають і зеленого поняття про те, що знаходиться між палітурок, – лише для

того, аби книга побачила світ. Це пряме порушення Божої заповіді не красти.

У гонитві за матеріальними цінностями люди йдуть на так звані компроміси. Аби отримати те, що належить іншим, вдаються до хабарів посадовцям, які вирішують, кому «дати», а кому «не дати». Тут ніби хабародавець і не краде, а ще й своє віддає, проте здобуває для себе нечесним шляхом чуже.

Дороги для досягнення мети можуть бути різні, головне, щоб мета була світлою і благородною, на користь людям. Але коли керує тільки жадоба наживи, тоді нема виправдання.

Як сказав апостол Павло: «Бо корінь усього лихого – то грошолоубство, якому віддавшись, дехто відбилась від віри й покляли на себе великі страждання» (1 Тим. 6:10).

Можна накопичувати багатства цього світу й чесно, проте не заціклюватись на цьому. Адже Господь улаштував земне скороминуче життя так, щоб ми могли збагатитись не тільки матеріально, а насамперед духовно, любити і допомагати ближнім. Проте заможним людям буває важче зрозуміти сутність духовного

Представники цієї «галузі» тішають себе думкою про безкарність завдяки вдалому маневруванню, бо ж хто дізнається про те, що я роблю? Тут варто згадати пересторогу зі Старого Завіту: «Чоловік, який грішить... говорить у душі своїй: «хто бачить мене? Навколо мене п'їтма, і стіни закривають мене, і ніхто не бачить мене: чого мені боятися? Всевишній не пом'яне гріхів моїх». Страх його – тільки очі людські, і не знає він того, що очі Господа у десять тисяч крат світліші за сонце і дивляться на всі путі людські, і проходять у місця таємні» (Сир. 23:24–28). Тож правоохоронні органи можуть і не довідатись про кражу, а Той, Кому все видно, судитиме за всі нерозкаяні гріхи.

Бог створив людину для завітних стосунків із Собою, і в завіті є обов'язкові умови. Від Себе Господь обіцяв дві речі: землю, тобто місце, де людям потрібно жити, і спадкоємців, дітей, яких Він давав. «І поблагословив їх Бог, і сказав Бог до них: «Плодіться й розмножуйтесь, і наповнюйте землю, оволодівайте нею...» (Бут. 1:28). Слово «оволодівайте» вказує, що Господь дає кожній людині право на власність, а восьма заповідь захищає це право.

Той, Хто створив світ, є і Законодавцем, Він безмежно багатий і самодостатній, у самій природі Бога немає місця для гріха. Коли ж людина краде, вона слухає диявола: «Він був душолюб споконвіку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім» (Ів. 8:44).

Ісус Христос сказав: «Що з людини виходить, – те людину опоганює. Бо зсередини, із людського серця виходять лихі думки, розпуста, крадіж, душолюбство, перелюби, здирства, лукавства, підступ, безстыдства, завидющее око, богозневага, гордоці, безум» (Мк. 7:20–22).

Виконання восьмої заповіді починається із виконання першої: «Я – Господь, Бог твій... Хай не буде тобі інших богів передо Мною!» (Вихід 20:2–3). Він закликає нас поклонятися Йому і любити Його. Всевишній багатий на милосердя, любов, сповнений багатства. У нас немає потреби нічого красти, у нас усе необхідне є, тож можемо виконувати цю заповідь і жити з Господом.

Віталій КЛИМЧУК

ЗВ'ЯЗОК ЧАСІВ

ДІДУХ – ХТО ВІН?

Святкування Різдва Христового не обходиться без традиційних прикрас. Якщо на Заході це вінки з листя падуба, то в Україні – дідух, прикрашений сніп пшениці, жита чи вівса, що ставиться в оселі на Святвечір.

Зв'язок цієї прикраси з релігійним святом зумовив його витіснення з української обрядовості за СРСР. Дідух не знайшлося місця навіть у народних промислах. Проте традиція ставити дідух не лише відродилася в 1990-ті роки, а й суттєво збагатилася за минулі три десятиліття. Сучасні дідухи дуже різноманітні, навіть більше, ніж колись. До них додаються не тільки звичайні для українців злаки, а й рис, квіти, ягоди; дідухи отримали численні форми – від тонких снопів-гілочок та своєрідних ляльок до пишних «букетів».

Не є секретом, що походження цієї прикраси язичницьке. Про це писали вдосталь Олекса Воропай, Степан Килимник та Володимир Галайчук. І водночас виникає закономірне запитання: чи місце в такому разі дідуху на святі, що вшановує народження головної постаті християнства? Розвиваючи думку нашої статті в попередньому номері («Чи «вкрали» християни свої символи?» ВЄВ. № 11. С. 6), зазначимо: важливіше не те, що символізував дідух колись, а те, що він символізує чи може символізувати тепер.

Ушанування снопів збіжжя – не рідкість у хліборобських культурах. Збирання колосків у вертикально поставлені снопи – це, по-перше, спосіб забезпечити висихання зерна для подальшого обмолоту. Тож сніп легко символізує врожай, достаток узагалі, пожинання плодів праці, чие використання на благо ще попереду. Не дивно, що снопи (але не дідухи) здобули велике поширення в соціалістичній культурі, багатій на обіцянки благ. Тут вони зображалися повсюдно, від нагрудних значків до ялинкових прикрас.

Дідух же відрізняється від просто снопа. Ним обирався перший сніп із обжинків чи зажинків. Перший речі чи дії в серії їй подібних магічне мислення часто надає чарівної сили.

(Ще й досі кажемо: «Як новий рік почнеш, так його й проведеш».) Перший сніп, як уявлялося, повинен перенести багатство цього року на наступний рік. Зважаючи, що врожаю нерідко загрожує негода, людина шукала способи вплинути на нього. В тому числі – магичні. Особливе значення такого снопа зумовлює його прикрашання та встановлення на видному місці, на покутті – в кутку хати, де зазвичай сходилися кінцями дві лавки.

Додатково зерно взагалі слугує поширеним символом життя та його відродження. Звідси головний сенс дідуха – уособлення предків (чи предка), котрі підтримують нащадків. Варто прояснити, що «дідами» наші пращури називали духів родичів, незалежно від статі, котрі померли природною смертю. Як це притаманно язичництву по всьому світу, такі мерці вважались покровителями жи-

вих. «Діди» могли відвідувати рідню лише в окремі дні, зокрема наприкінці року, щоб забезпечити життєдайною силою. На відміну від духів загинувших або тих, що вели негідне життя: такі з'являлися безладно і для шкоди, постаючи як усім відомі мавки, перелесники, упирі тощо.

У наші часи в дідухові нерідко вбачають триєдиність світу в язичницькому сприйнятті. Його ноги – світ мертвих, предки; середина –

світ живих, нинішні члени роду; верхівка – світ богів, майбутні нащадки. Втім, такі пояснення є новотворами. Невідомо, щоб хто-небудь у простому народі описував дідуха таким чином до ХХ століття. Швидше, це збирачі фольклору зробили такі висновки і вже від них пішло записання в народі. На користь цього свідчить хоча б те, що боги слов'янського язичництва населяли весь світ, а не тільки небо.

Отож, чому дідух важливий для язичництва з його уявленням, що все в світі повторюється та ходить колами, ми з'ясували. Але як щодо християнства?

Український етнолог, священник УГКЦ Ксенофонт Сосенко ще в 1928 році пояснював християнський сенс дідуха як своєрідну ікону – символ Бога, первісного ідеального Хазяїна, Якого наслідує кожен дбайливий господар обійстя. На думку Сосенки, Бог тут отожднюється з узагальненим першопредком роду як верховним, надприродним Батьком людської спільноти. Саме тому дідуху не підносили жертв-пригощань (на відміну од «дідів», духів конкретних померлих предків, для яких лишали тарілку на столі), але його появи в оселі охоче ждали.

Ми не беремося стверджувати, чи заклали саме такий сенс у давнину, але таке розуміння дідуха дуже зручне з двох причин. По-перше, обґрунтовує використання його християнами й надає українській традиції Різдва самобутності. По-друге, показує, що ідея богонаслідування має цілком буденне втілення: *Господь і господар* – не випадково спільнокореневі слова.

На Заході сніп (особливо перший) також може символізувати Христа. Як він є частиною врожаю, так Христос – частиною всезагального майбутнього воскресіння.

Походження дідуха зі звичайної сільськогосподарської роботи дозволяє йому легко наповнюватися новими сенсами. І хоча на сучасних полях уже не в'яжуть снопи, гадаємо, майбутня історія цієї прикраси буде не менш цікавою за минулу. Адже дідух – не просто цикавою за минулу. Адже дідух – не просто прикраса, а те, що робить українське Різдво особливим. І не просто особливим, а нагадує, що наше «завтра» неодмінно буде кращим за «вчора», якщо не забуватимемо, звідки прийшли та куди прямуємо.

Арсен ГРЕБЕНЮК,
культуролог, кандидат
філософських наук

УРОЧИСТО ВШАНУВАЛИ ВЕЛИКОМУЧЕНИЦЮ ВАРВАРУ

Митрополит Луцький і Волинський Михаїл очолив богослужіння в храмі Святої Трійці села Липини Луцького районного деканату 17 грудня.

Після Божественної літургії відправили подячний молебень перед спеціальним кивотом, у якому зберігається частинка нетлінних мощей св. Варвари.

У проповіді керуючий єпархією зазначив: нині багато людей кажуть, що люблять

свою Вітчизну, але «люблять» її чомусь не тут, а за кордоном. Вони лицеміри, не хочуть її захищати, вважає владика. Для них Україна – чужий край. У Державному Гімні є такі слова: «Душу й тіло ми положим за нашу свободу...». Тож чию душу покладе лицемір, якщо він далеко? Слова мають відповідати дійсності. У Святому Письмі сказано: «Наближаються до Мене люди ці устами своїми, й устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко

від Мене» (Мф. 15:8). Високопреосвященний закликає любити свою Україну тут і надіятися лише на Бога.

В день ушанування великої Божої угодниці із владикою служили: луцький районний декан протоієрей Володимир Присяжнюк, благочинний Свято-Успенського округу протоієрей Андрій Мовчанюк, настоятель протоієрей Микола Цап'юк, інше духовенство.

Архієрейськими благословенними грамотами нагороджено колектив місцевого дитячого садка за волонтерську діяльність, інших активних парафіян.

Цей Божий дім засновано 2001 року, добудовано 2010-го й освячено 16 травня того ж року ще архієпископом Луцьким і Волинським Михаїлом. А 23 травня, на престольне свято, Патріарх Філарет освятив дзвони. Будівництво храму велось за сприяння сільради і громади.

ТРИСТЕНЬ: ОСВЯЧЕНО НОВИЙ ПРЕСТІЛ

У храмі Різдва Пресвятої Богородиці цього села Рожищанського деканату (Луцький р-н) митрополит Михаїл, освятивши престіл, звершив Божественну літургію.

18 грудня з високопреосвященним співслужили настоятель священник Андрій Криєнтій та інше духовенство. Архієрейських благословенних грамот удостоєно активних мирян.

У слові владика розповів про значення престолу. Престіл – це підвищений чотирикутний стіл у центрі вівтаря, жертвопідносний. На ньому за літургією здійснюється євхаристія – приноситься безкровна жертва «за всіх і за все». Під час таїнства ми просимо Господа вислухати наші молитви, прийняти їх і, найважливіше, простити нам гріхи. І тоді освяченими й зміненими прийти в інший світ, «де немає ні журби, ні зітхань, а життя безконечне». Творець

нам приготував особливу радість – перебування у безконечній любові. Відчуті її поки що вповні не можемо, адже матерія наша обмежена. Найбільша любов і пошанування – на престолах, бо Всевишній з нами перебуває. На завершення архієрей побажав усім бути щасливими: щастя – це коли ми з Богом.

Перша писемна згадка про Тристеня належить до 1407 року, коли князь Вітовт жалуваною грамотою подарував село своєму слугі Іллі Вячковичу. Цей Божий дім освячено 1997 року. В березні 2019-го громада вийшла з підпорядкування Московського патріархату і влилася в Православну церкву України. Недавно вирішено замінити ветхий престіл на новий металевий, повідомив о. Андрій.

ПАРАФІЯ СВЯТКУВАЛА 20-РІЧЧЯ ХРАМУ З ВЛАДИКОЮ

Архієрейська Божественна літургія в церкві селища Колки Маневецького деканату (Луцький р-н) відбулася 19 грудня з нагоди престольного празника та ювілею заснування Божого дому.

В день ушанування святиителя Миколая Чудотворця з митрополитом Луцьким і Волинським

Михаїлом служили декан і настоятель громади протоієрей Андрій Закидальський, інше духовенство з нашої та Тернопільської єпархій. По завершенні хресної ходи владика вручив дітям і військовим подарунки.

У слові високопреосвященний зазначив: у Святому Письмі йдеться про те, як люди,

звільнившись від єгипетського рабства, все ж намагалися повернутися назад. Вони самі не бажали змінитися. Так і з нинішніми подіями: прикриваючись вірою, загарбники прийшли на чужу територію, щоб знищити все. Вони недостойні жити на цій землі, і не знають правил життя. Віримо, що українці

як сильна нація переможуть ворога так, як викривав неправду і зло святий Миколай, захищаючи православну віру.

Цей Господній дім засновано 2002 року. Тоді ж на престольне свято правили першу службу Богу.

Оксана КАРНКОВСЬКА